

İSRAİL'İN "11 EYLÜL" SÖYLEMİNDE "YENİ" ORTADOĞU DÜZENİ

DR. TAMER KAŞIKCI

Akademisyen ESOGÜ

“

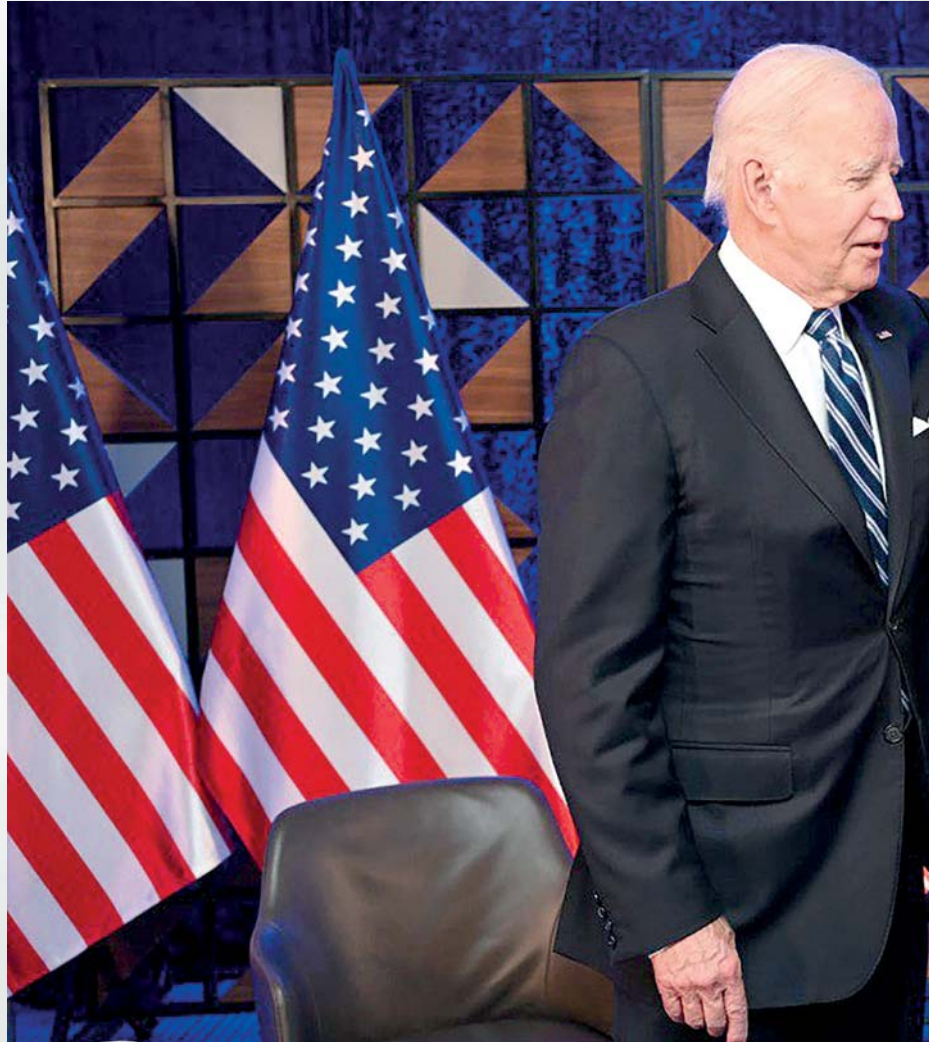
11 Eylül Amerika Birleşik Devletleri'nin, Ortadoğu'ya yönelik uyguladığı "sınırlı" sert güç politikasından "sınırsız" sert güç unsurlarına dayanan bir politikaya geçişin miladı olarak görülmektedir. Benzer şekilde 7 Ekim saldırıları da İsrail'in Filistin toplumuna karşı yürüttüğü "sınırlı" sert güç politikasından "sınırsız" bir sert güç politikasına ve işgale geçişin miladı olacak gibi görünmektedir.

”

7 Ekim'de Hamas'ın düzenlediği saldırılar ve akabinde İsrail'in Gazze'ye yönelik bombardımanı, Ortadoğu bölgesini derin bir gerilimin içerisine sokmuştur. İsrail'in "11 Eylül" olarak tanımladığı saldırıların ardından, İsrail'in Gazze'ye kara operasyonu düzenlemesi ve hatta bununla sınırlı kalmayıp Gazze'yi işgal etmesi, tüm Filistinlileri göçe zorlaması, Lübnan'a saldırması gibi senaryolar dillendirilmeye başlanmıştır. Bu kısa yazıda saldırıların

amaç açısından değilse bile yöntem açısından İsrail'in "11 Eylül"ü olduğu ve İsrail'in yeni dönemde "sınırlı" sert güç politikasından "sınırsız" sert güç politikasına geçtiği ileri sürülecektir. Ancak sal-

dırların yeni bir Ortadoğu düzeni yaratma girişiminin başlangıç noktası olduğu iddiasına karşı çıkılarak, Ortadoğu'da yeni bir düzen yaratma girişiminin normalleşme süreciyle daha önceki dönemlerde

başlatıldığı, 7 Ekim saldırılarının ise bu süreci bir açmazın içerisine soktuğu iddia edilecektir.

İSRAİL'İN "11 EYLÜL"Ü MÜ?

Hamas'ın 7 Ekim'de düzenlediği saldırılar, bazı Batılı uzmanlar tarafından İsrail'in 11 Eylül'ü olarak tanımlanmış, Joe Biden ve Bin-yamin Netanyahu da yaptıkları çeşitli konuşmalarda bu kıyaslamayı sıklıkla tekrarlamıştır. İki saldırı arasında yapılacak bir mukayesede aktörlerin kimliği, eylem metodu, eylemlerin amaçları gibi

farklı kategorilerde benzerlikler ve farklılıklar bulmak mümkündür. Böyle bir mukayesede, Filistin meselesinin tarihî gelişimi, Gazze'de uzun yıllardır zor şartlar altında yaşayan insanların durumu, Hamas'ın Filistin politikaları içerisinde toplumsal tabana sahip bir aktör oluşu gibi veriler göz önüne alındığında bu saldırıların 11 Eylül terör saldırılarından oldukça farklı olduğu sonucuna ulaşılabilir. Ancak her iki liderin konuşmaları yakından incelendiğinde, 11 Eylül saldırıları ile kurdukları paralelliğin eylemin kim tarafından ve neden

gerçekleştirildiği kategorileri üzerinden değil, eylemin yaratacağı politika değişimleri üzerinden olduğu görülmektedir. Bilindiği üzere 11 Eylül Amerika Birleşik Devletleri'nin, Ortadoğu'ya yönelik uyguladığı "sınırlı" sert güç politikasından "sınırsız" sert güç unsurlarına dayanan bir politikaya geçişin miladı olarak görülmektedir. Benzer şekilde 7 Ekim saldırıları da İsrail'in Filistin toplumuna karşı yürüttüğü "sınırlı" sert güç politikasından "sınırsız" bir sert güç politikasına ve işgale geçişin miladı olacak gibi görünmektedir. Bu anlamda 7 Ekim saldırıları İsrail açısından 11 Eylül ile güçlü bir benzerlik taşımaktadır. Biden'ın Netanyahu ile İsrail'de yaptığı görüşmede saldırılar karşısında İsrail'in vereceği tepkiye tam destek verdiğini açıklarken, aynı zamanda ABD'nin 11 Eylül sonrası yaptığı yanlışları tekrarlamaması konusunda uyarması, bu anlamda dikkat çekicidir.

YENİ BİR ORTADOĞU DÜZENİNİN BAŞLANGICI MI?

11 Eylül ile 7 Ekim saldırıları arasında kurulan bir başka paralellik ise her iki saldırının da bölgede yeni bir düzen oluşturma çabalarını beraberinde getirdiği iddiasıdır. Zira 11 Eylül sonrasında ABD, Ortadoğu'daki güç yapılanmasını kendi lehine değiştirme çabası içerisine girmiş ve bu değişime önce Afganistan ile başlamış, sonra da Irak ile devam etmiştir. Benzer şekilde, Netanyahu da İsrail'in yeni dönemde izleyeceği politikanın Ortadoğu'da değişimler yaratacağını açıklamıştır. Bununla birlikte Ortadoğu'da İsrail ve ABD lehine

yeni bir düzen yaratma çabası yeni değil, uzun zamandır devam etmekte olan bir süreçtir. Zira Netanyahu “yeni bir Ortadoğu yaratma” söylemini 7 Ekim saldırılarından yaklaşık iki hafta önce Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda (BMGK) yaptığı konuşmada dile getirmiştir.

7 Ekim saldırıları, İsrail’in normalleşme süreci önündeki ana engellerden biri olan Hamas’tan “kurtulma fırsatı” yaratmış olsa da beraberinde İsrail için yeni bir açmaz daha getirmiştir. İsrail’in Gazze’de yapacağı bir işgal sürecinin yaratacağı sivil ölümler, Gazze’yi topyekûn işgal etmesi olasılığı, milyonlarca insanı kalıcı olarak göçe zorlaması gibi insanlık dışı uygulamalar tüm Müslüman coğrafyasında ve özellikle İsrail’in normalleşme süreci içerisinde olduğu devletlerde tepkiye neden olmuştur ve olmaya devam edecektir.

Filistin’in Gazze ve Batı Şeria bölgelerini İsrail’in parçası olarak yansıtan bir Ortadoğu haritası üzerinde, bölgede 1948 yılında izole bir şekilde kurulan İsrail’in bugün Mısır, Sudan, Ürdün, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve son olarak Suudi Arabistan ile normalleşme içerisinde olduğunu ve bu sürecin Hindistan ve Avrupa’yı da kapsayacak son Hint-Ortadoğu-Avrupa Enerji Koridoru Projesi ile taçlanacağını ilan etmiştir. Dolayısıyla hem ABD hem de İsrail

açısından kendi çıkarlarına uygun yeni bir Ortadoğu düzeninin temeli İbrahim Sözleşmelerine dayalı normalleşme sürecidir. Bilindiği üzere geçtiğimiz ay bu sürecin kilit aktörlerinden biri olan Suudi Arabistan ile normalleşme görüşmelerinde ilerleme kaydedildiği açıklandı. Fakat normalleşmenin önündeki en büyük engel Filistin meselesidir. Zira başta Suudi Arabistan olmak üzere Katar ve Kuveyt gibi devletler, İsrail ile diyalog içerisine girmenin ön koşulu olarak Filistin sorununun çözülmesini öne sürmektedir. Ancak Filistin meselesinin Arap devletlerinin beklentileri paralelinde çözülebilmesi, İsrail’in Filistin toplumunun mevcut şartlarını iyileştirmesini, işgali sonlandırmasını ve iki devletli bir çözümlü kabul etmesini gerektirmektedir. Filistin toplumu içerisinde Hamas’ın el-Fetih’e göre daha güçlü pozisyonu, İsrail’in Filistin konusunda atacağı herhangi bir olumlu adımın Hamas’ın çıkarına olacağı anlamına gelmektedir. Bu durum İsrail yönetimini bir açmazın içerisine sokmaktadır. 7 Ekim saldırıları İsrail’in bu açmazdan kur-

tulması için bir “fırsat” yaratmış, Hamas’a yönelik topyekûn bir saldırı gerçekleştirebilmesi için Batı’nın desteğini almasını sağlamıştır. Bu nedenle 7 Ekim saldırılarının bölge politikaları açısından yaratacağı en önemli değişimin İsrail’in Gazze ve Hamas politikası üzerinde olacağı kesindir.

BIDEN YÖNETİMİNİN TAVRI

Her ne kadar 7 Ekim saldırıları, İsrail’in normalleşme süreci önündeki ana engellerden biri olan Hamas’tan “kurtulma fırsatı” yaratmış olsa da beraberinde İsrail için yeni bir açmaz daha getirmiştir. İsrail’in Gazze’de yapacağı bir işgal sürecinin yaratacağı sivil ölümler, Gazze’yi topyekûn işgal etmesi olasılığı, milyonlarca insanı kalıcı olarak göçe zorlaması gibi insanlık dışı uygulamalar tüm Müslüman coğrafyasında ve özellikle İsrail’in normalleşme süreci içerisinde olduğu devletlerde tepkiye neden olmuştur ve olmaya devam edecektir. Nitekim Suudi Arabistan normalleşme görüşmelerini askıya aldığı ilan etmiştir. Bu noktada ABD’nin izleyeceği politika kilit bir öneme

sahiptir. Göreve geldiğinden beri Ortadoğu bölgesine yönelik zayıf bir politika geliştirmekle suçlanan Biden yönetimi bölgedeki en yakın müttefiki olan İsrail'e yönelik saldırılar gerçekleştiğinde hemen harekete geçerek güçlü bir şekilde İsrail'in yanında olduğunu açıklamıştır. Bu desteğini eyleme de dönüştüren Biden yönetimi İsrail'e yönelik başka saldırıların olmasını caydırmak için bölgeye savaş gemileri ve uçaklar göndermiştir. Daha sonra, önce Dışişleri Bakanı Anthony Blinken bölgede başta İsrail olmak üzere çeşitli ülkelere ziyaret gerçekleştirmiş, daha sonra da Biden İsrail'e gitmiştir.

Hem Biden hem de Blinken bölgede gerçekleştirmiş oldukları ziyaretlerde, ABD'nin İsrail'in Hamas ile mücadelesine ve olası bir Gazze operasyonuna açıkça destek olduğunu dile getirmişlerdir. ABD yönetiminin buradaki en önemli amacının, söz konusu mücadelenin hem İsrail hem de çeşitli bölge aktörleri tarafından genişletilerek bir bölgesel savaşa dönmesini engellemek olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle ABD mevcut krizin, kendi bölge politikaları açısından da sorun olarak gördüğü Hamas'ın İsrail tarafından ortadan kaldırılmasıyla sınırlı kalmasını istemektedir. Bu tutumun temel sebebi ise Gazze'deki sivillerin zarar görmemesi değil, bölgede kontrolden çıkacak bir savaşın, ABD'nin İsrail ile bölgede oluşturmaya çalıştığı yeni düzene zarar vermesi ihtimalidir. Bu açıdan ABD bir yandan İsrail'in "sınırsız" sert güç kullanma talebini sınırlandırmaya çalışırken, diğer yandan da normal-

leşme süreci içerisinde olan devletleri İsrail'in Hamas'a yönelik mücadelesine ikna etme çabası içerisinde.

“

ABD'nin Gazze ve hatta Batı Şeria'nın İsrail tarafından tamamen işgal edilerek tüm bölgede sadece İsrail devletinin olmasını değil, başkenti Kudüs olan güçlü bir İsrail ile mevcut zayıf Filistin yönetimine dayalı bir Filistin devletinin olduğu iki devletli bir çözümü savunduğu görülmektedir.

”

Biden yönetiminin her iki tarafı ikna etmeye yönelik bu çabasının en güzel göstergesi ise İsrail'in Gazze'yi topyekûn işgal ederek topraklarına katma tartışmalarının yaşandığı bir dönemde, Netanyahu ile yaptığı görüşmede iki devletli çözümün gerekliliği konusunu dile getirmiş olmasıdır. ABD'nin Gazze ve hatta Batı Şeria'nın İsrail tara-

findan tamamen işgal edilerek tüm bölgede sadece İsrail devletinin olmasını değil, başkenti Kudüs olan güçlü bir İsrail ile mevcut zayıf Filistin yönetimine dayalı bir Filistin devletinin olduğu iki devletli bir çözümü savunduğu görülmektedir. ABD, böylelikle Suudi Arabistan gibi Filistin sorununun çözümünü önceleyen aktörlerin ikna olacağı hem de İsrail'in güvenlik endişelerini azaltan bir senaryo ileri sürmektedir. Ancak bu senaryoda dahi bağımsız bir Filistin devleti fikri, Müslüman toplumları oyalama amaçlı görünmektedir.

Sonuç olarak Hamas'ın gerçekleştirdiği 7 Ekim saldırıları, İsrail'in "sınırsız" sert güç kullanma politikasına açıkça geçişini sağlamış ve Hamas'ın Filistin politikaları içerisindeki varlığını sonlandırmaya yönelik Batı'nın desteğini elde etmesinin "bahanesi" ni oluşturmuştur. Bununla birlikte İsrail'in operasyonlarını Hamas ile sınırlı tutmaması, işgali yaygınlaştırma süreci, savaş suçları durumu ve Filistin toplumuna yaşama alanı bırakmaması, normalleşme sürecine dayalı bir yeni Ortadoğu düzeni oluşturma idealiyle ters düşecektir. Ancak İsrail'in ABD baskısı altında kendini sınırlandıracığını düşünmek "naif" bir beklenti olacaktır. Bu nedenle İsrail, tüm bu normalleşme sürecini bir kenara atıp "sınırsız" sert güç politikasını istediği gibi uygulamaya geçebilir. Bu durumda ABD her zamanki gibi İsrail ile olan ilişkilerini gözden geçirmektense İsrail'in izleyeceği politikaları meşrulaştırmanın yollarını arayacaktır. ■

